

ความเชื่อ ค่านิยม ศาสนา คุณธรรมจริยธรรม

บนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน

เรียบเรียง จุฑิมา สุภักค์*

ประชาคมอาเซียน ถือกำเนิดอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ จากการที่ผู้นำอาเซียน ๑๐ ประเทศ ประกอบด้วย ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และ

ราชอาณาจักรไทย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศเมียนมาร์ (พม่า) ได้ร่วมกันลงปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือ

อาเซียน เรียกว่า “ข้อตกลงบาหลี ๒” ซึ่งการรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียนมีหลักการสำคัญต้องการให้เป็น “ครอบครัวเดียวกันที่มีความแข็งแกร่ง” โดยหมู่สมาชิกในครอบครัวจะมีการเกื้อกูล เอื้ออาทร มีคุณภาพชีวิตที่ดี ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำรงรักษาอัตลักษณ์ของตนบนความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ตลอดจนความสามารถในการเพิ่มสมรรถนะการต่อรอง การแข่งขันทางการค้ากับกลุ่มประเทศต่าง ๆ ประชาคมอาเซียนประกอบด้วยสามเสาหลักสำคัญ คือ

๑) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community-APSC) มีบทบาทเสริมสร้างอำนาจไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี

๒) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC) มีบทบาททำให้อาเซียนมีตลาด ฐานการผลิตเดียวกัน มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน

แรงงานมีฝีมืออย่างเสรี มุ่งให้เกิดการพัฒนาและสามารถแข่งขันกับกลุ่มประเทศอื่นในเวทีเศรษฐกิจโลกได้

๓) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) มีบทบาทให้อาเซียนเป็นสังคมที่เอื้ออาทร มีความมั่นคง พัฒนา ยกระดับสภาพความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ดีขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และส่งเสริมเอกลักษณ์ของอาเซียน

*นักวิชาการศาสนาเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการเผยแผร์คุณธรรมจริยธรรม

กรมอาเซียน (๒๕๕๗) ^๑ได้กล่าวถึงความสอดคล้องระหว่าง ๓ เสาหลักสำคัญกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมว่า มีการสอดแทรกการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ใน ๓ เสาหลักอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ๑) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ให้ความสำคัญเรื่องสันติภาพ ความยุติธรรม ความปรองดอง เคารพในความแตกต่างหลากหลาย ความเท่าเทียมและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ๒) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ให้ความสำคัญเรื่องของธรรมาภิบาล ความโปร่งใส ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ๓) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความรับผิดชอบ เอื้ออาทร แบ่งปัน และการเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลายด้านความเชื่อ ศาสนาและวัฒนธรรม

จากการศึกษาบริบทสังคมและวัฒนธรรมของชาติสมาชิกอาเซียนแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือในการขับเคลื่อน ๓ เสาหลักภายใต้กรอบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ทั้งการให้ความสำคัญเรื่องของสันติภาพ ความปรองดอง การยุติความรุนแรง การนำระบบธรรมาภิบาล ความโปร่งใส มาบริหารประเทศ ความเท่าเทียมและความเป็นหนึ่งเดียวเคารพในความแตกต่างหลากหลาย แม้ว่าชาติสมาชิกอาเซียนจะมีความแตกต่างหลากหลายด้านอัตลักษณ์แต่มีได้มองข้ามในเรื่องของลักษณะเด่น ความแตกต่างของชาติสมาชิก โดยใช้ความแตกต่างของ ๑๐ ชาติสมาชิกเป็นจุดหลอมรวมในการสร้าง “อัตลักษณ์อาเซียน” ที่ไม่มีชาติใดเหมือน ดังนั้นผู้เขียนจึงนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม บนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศในอาเซียน ซึ่งศาสนา ที่ประชาชนส่วนใหญ่ในกลุ่มประชาคมอาเซียนนับถือมี ๓ ศาสนา ได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ โดยประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธจะอยู่ในแถบกลุ่มแม่น้ำโขง ได้แก่ ประเทศไทย เวียดนาม ลาว กัมพูชา พม่า ส่วนศาสนาคริสต์เป็นศาสนาประจำชาติของประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นประเทศเดียวในอาเซียนที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศนับถือศาสนาคริสต์ ขณะที่ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศมุสลิมที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดในโลก และยังมีประเทศสมาชิกอาเซียนที่นับถือศาสนาอิสลาม คือ ประเทศมาเลเซียบรูไน และยังมีประเทศที่ประชากร นับถือศาสนาฮินดู ศาสนาซิกข์ ความเชื่อของท้องถิ่นที่นับถือวิญญาณ รวมถึงลัทธิขงจื้อ และลัทธิเต๋า นอกจากนี้จากการศึกษาวิวัฒนาการของกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียนจะพบว่า ศาสนา และความเชื่อของท้องถิ่นต่างมีอิทธิพลต่อประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในอาเซียน แม้ประชาชนประชากรในอาเซียนจะนับถือศาสนา มีความเชื่อ วิถีวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย แต่สามารถดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่าง สันติสุข เนื่องจากหัวใจหรือแก่นของศาสนาทุกศาสนา คือความ สันติสุข และทุกศาสนาม้วนสอนให้คนเป็นคนดีมีคุณธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าเนื้อแท้ของทุกศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขบนความแตกต่างหลากหลาย นอกจากนี้อาเซียนจะมีการธำรงรักษาศาสนาที่เป็นความเชื่อ ศรัทธาของแต่ละศาสนาไว้ ยังมีการผสมผสานความเชื่อทางศาสนา และดำรงอยู่ร่วมกับศาสนาอื่นอย่างสงบสุขโดยมี

คำสอนทางศาสนาที่สอดคล้องกัน เช่น การทำความดี ละเว้นความชั่ว คำสอนเรื่องบาป ความเมตตา กรุณา ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ การแบ่งปัน เอื้ออาทร และการให้อภัย และนี่คือมนต์เสน่ห์ของ “อัตลักษณ์ของอาเซียน”

จากสังเคราะห์รายงานการวิจัยคุณลักษณะเด่นด้านค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ๑๐ ประเทศอาเซียนของศรีศักดิ์ ไทยอารี และคณะ พบว่า มีทั้งแตกต่างและคล้ายคลึงกัน^๒ เช่น

๑) **ประเทศบรูไน** จะมีคุณลักษณะเด่นด้านความรับผิดชอบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และชาติ บรูไน นอกจากนี้ยังมีความศรัทธาในคุณค่าอิสลาม วัฒนธรรมแห่งสันติธรรม เมตตาธรรมและความสมานฉันท์ในสังคม

๒) **ประเทศกัมพูชา** จะมีคุณลักษณะเด่นด้านความอดทน ความร่วมมือ ความเป็นหนึ่งเดียว ความเป็นปึกแผ่นของชาติ การตระหนักของประชาชน รักความยุติธรรม เคารพกฎหมายและสิทธิมนุษยชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การมีเอกลักษณ์ และให้ความสำคัญกับความเจริญทางวัฒนธรรมของชาติ ภายใต้ คติชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์”

๓) **ประเทศอินโดนีเซีย** จะมีคุณลักษณะเด่นด้านความเชื่อเรื่องพระเจ้าองค์ เดียวมนุษยธรรมที่มีความยุติธรรม และอารยธรรม ความเป็นหนึ่งเดียวกันของประเทศ อินโดนีเซีย ประชาธิปไตยที่เกิดจากภูมิปัญญา การแสดงออกอย่างเอกฉันท์ของตัวแทนประชาชน

๔) **ประเทศสาธารณรัฐประชาชนลาว** จะมีคุณลักษณะเด่นด้านความ เข้าใจร่วมกัน ความเป็นปึกแผ่น คุณธรรมที่ดี ชาตินิยม ความรักชาติ การรักประชาธิปไตย จิตวิญญาณของความเป็นปึกแผ่นของชาติพันธุ์และจิตวิญญาณแห่งอิสรภาพ

๕) **ประเทศมาเลเซีย** จะมีคุณลักษณะเด่นด้านความเชื่อในพระเจ้า ความ จงรักภักดีต่อประเทศและพระมหากษัตริย์ การรักษาสถาบันรัฐธรรมนูญ การรักษากฎหมาย การประพฤติดี มีศีลธรรม

๖) **ประเทศเมียนมาร์ (พม่า)** จะมีคุณลักษณะเด่นด้านความรักชาติ ปฏิบัติตาม กฎหมาย มีระเบียบแบบแผนมีจิตวิญญาณเป็นหนึ่งเดียวกัน

๗) **ประเทศฟิลิปปินส์** จะมีคุณลักษณะเด่นด้านการให้ความสำคัญกับ ครอบครัว เครือญาติ ให้กับตัวตนหรือลัทธิบุคคลนิยม ให้คุณค่าของความเชื่อ ทางศาสนา จิตวิญญาณ การยอมรับทางสังคม วัฒนธรรมการรวมกลุ่ม ความมั่นคง ทางเศรษฐกิจ

๘) **ประเทศสิงคโปร์** จะมีคุณลักษณะเด่นด้านความรักชาติ โดยชาติต้องมาก่อน ชุมชนและสังคมอยู่เหนือบุคคล ครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานทางสังคม การช่วยเหลือกันในชุมชนและเคารพ ปัจเจกบุคคล ยึดถือความเห็นของคนส่วนใหญ่ แต่ไม่สร้างความแตกแยก มีความกลมกลืนทางเชื้อชาติ ศาสนา

๙) **ประเทศเวียดนาม** จะมีคุณลักษณะเด่นด้านการเคารพนับถือบรรพบุรุษ คุณค่าของ ครอบครัว ชุมชน ความรักชาติ คุณค่าของการใช้แรงงาน การอุทิศตนเพื่อการเรียนรู้

๒. ศรีศักดิ์ ไทยอารี และคณะ(๒๕๕๗) รายงานการวิจัยเปรียบเทียบการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียน

๑๐) ประเทศไทย จะมีคุณลักษณะเด่นด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย
ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักษาความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ

ดังนั้นสรุปได้ว่าประเทศอาเซียนมีค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ที่มีคุณลักษณะเด่นร่วมกันในหลาย
ประการ คือ ความเป็นเอกภาพในความแตกต่างหลากหลาย ความเป็นหนึ่งเดียวกัน ความเป็นปึกแผ่น ความ
สามัคคี เอื้ออาทร ความรักชาติ ความศรัทธาในศาสนา ความศรัทธาในสถาบันพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ
ประเทศที่ยังคงมีสถาบันกษัตริย์ทรงเป็นประมุข และความรักประชาธิปไตย

หนังสืออ้างอิง

การดี เลียวไพโรจน์ ผศ. โลฟส์ไตล์ รสนิยม และวัฒนธรรมของคนในประเทศต่าง ในอาเซียน.

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ๒๕๕๖. การสังเคราะห์องค์ความรู้ การส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
ของประเทศในกลุ่มอาเซียน

ศาสนาของประชาชนในประชาคมอาเซียน แหล่งที่มา : <http://aseanaaeen.wordpress.com>

ศาสนาต่างๆ ในอาเซียน แหล่งที่มา : <http://doc.qa.tu.ac.th>

ศาสนาในประเทศสมาชิกอาเซียน แหล่งที่มา : <http://www.Thai-aec.com>

